

Česká ekonomika je 12. nejsilnější v EU. Propad o 3 místa oproti loňsku způsobuje extrémní nárůst inflace a nízká přidaná hodnota

Oproti loňskému roku se kondice české ekonomiky propadla v unijním srovnání o tři příčky. Pokles na 12. místo v EU zapříčinily podle zjištění Indexu prosperity a finančního zdraví především extrémní nárůst inflace a stále nízká přidaná hodnota produkce. Nejlepších výsledků Česko dosahuje v komplexnosti ekonomiky a v investicích proti HDP. Oba tyto úspěchy s sebou však nesou i několik „ale“. Pozitivně se dá vnímat postupný nárůst robotizace i stále relativně nízký veřejný dluh.

V pilíři ekonomiky Česko vloni zaznamenalo jeden z nejlepších výsledků celého Indexu prosperity. Lépe jsme na tom byli jen v oblasti zdraví a bezpečnosti, kde Česko obsadilo druhou příčku. Loňskou devátou pozici v oblasti ekonomiky se však letos nepodařilo obhájit a Česko se tak propadlo na 12. pozici, čímž jsme se více přiblížili evropskému průměru. Ve stavu ekonomiky se tak Česko nyní nachází zhruba na úrovni Itálie či Estonska.

Nejsilnější ekonomikou se může pyšnit Švédsko, které se v každém ze zkoumaných pilířů umisťuje do desáté příčky, a nejvíce (o šest pozic) si polepšily Malta a Portugalsko. Tabulku unijních států uzavírá Řecko a za největšího „propadlíka“ můžeme považovat Rumunsko, které se kvůli vysoké inflaci a poklesu hrubého národního důchodu propadlo z 10. příčky na 20. místo.

Rozvoj české ekonomiky brzdí vysoká inflace

Inflace patřila v předešlém roce mezi nejskloňovanější pojmy ve veřejné diskuzi. Není se však čemu divit, v roce 2022 jsme zaznamenali její nejstrmější růst, který dokonce překonal hodnoty z takzvané „Velké recese“ roku 2008. Eurostat uvádí, že se inflace v Česku vloni dostala na 14,8 %, což je pátý nejvyšší výsledek z celé Unie. Za optimální považuje řada ekonomů 2% meziroční růst, který však vloni překonaly všechny státy EU.

Podle ekonomky Jany Matesové způsobily tak strmý růst české inflace především tři faktory: *„Na vině byla zaprvé extrémně uvolněná rozpočtová kázeň, která ve druhé polovině roku 2020 a v roce 2021 z naprosté většiny nebyla obhajitelná pandemií a s ohledem na stav a možnosti české ekonomiky nebyla ekonomicky obhajitelná obecně, zadruhé špatná regulace energetického trhu a do třetice vysoká koncentrace a dominantní postavení některých prodejců na českém trhu, které umožňuje zneužívání významné tržní síly, což se státu zatím nedařilo úspěšně blokovat. U zbytného zboží (elektronika, oblečení) se toto zneužívání postupně daří omezit samotnými spotřebiteli a jejich odloženou poptávkou, ale u*

základních potřeb jako jsou potraviny tento faktor samozřejmě nefunguje,“ vysvětluje Jana Matesová a doplňuje, že se na silném nárůstu inflace podílely i mezinárodní, jako je rozpad dodavatelských řetězců, uvolněná měnová a fiskální politika či dopady ruské invaze, které zasáhly ekonomiky napříč Evropou.

Inflace vedla k omezení spotřeby

Vyšší zdražování zaznamenalo jen Maďarsko a pobaltské země. Růst cen s sebou přináší i snahu šetřit, která se projevuje omezením spotřeby. *„Spotřeba domácností v Česku klesla ve 3. čtvrtletí loňského roku meziročně o 6 %, což byl největší pokles ze zemí EU a zároveň jeden z největších, který kdy česká ekonomika zažila. Pro Čechy je typické, že v dobách, kdy se daří, utrácejí, v krizových časech se však dostávají do hluboké deprese a pesimismu. Dle pravidelného průzkumu Eurobarometr z podzimu loňského roku zlepšení své životní situace v následujícím roce očekávalo pouze 8 % dotazovaných, nejméně z celé EU. Více než 50 % pak odpovědělo, že naopak čeká zhoršení životních podmínek, což byl jeden z největších podílů hned po Slovensku,*“ říká Tereza Hrtúsová, analytička České spořitelny. *„Lidé si své nákupy více promýšlejí, ve větší míře využívají slevových akcí nebo jezdí na nákup potravin za hranice. Dle našich údajů o kartových transakcích činil podíl Polska na platbách Čechů za potraviny v roce 2019 zhruba 0,5 %, v loňském roce to byly 2 %, tedy 4x více,*“ dodává Tereza Hrtúsová.

Promýšlení nakupování a dočasné omezení spotřeby je i podle Jany Matesové jednou z mála cest, kterým se mohou domácnosti bránit růstu cen. *„Domácnosti mohou nakupovat jen to, co nutně potřebují, a ostatní zboží jen za ceny, které jim připadají přiměřené. Instrukce odpovědné za makroekonomickou stabilitu a nezneužívání významné tržní síly mohou proti vysokým cenám bojovat tím, že budou plnit svá poslání. Vláda pak omezením fiskální expanze v oblasti spotřeby domácností, jejím důsledným cílením na potřebné, účinnou ochranou soutěže na trhu a zlepšením podnikatelského*

prostředí, ke kterému ani v roce 2022 nedošlo. ČNB tím, že bude důsledně sledovat naplnění svého mandátu, což je navrácení cenové stability,“ uzavírá Matesová.

Úroveň veřejného dluhu stoupá

Český státní dluh je dlouhodobě relativně nízký, ale poslední dobou znatelně narůstá. Ze čtvrtého nejnižšího výsledku jsme se podle posledních dat posunuli na šestou příčku a například ve třetím čtvrtletí roku 2022 bylo Česko jedinou zemí, která svůj veřejný dluh meziročně navýšila. *„Nepřeceňoval bych údaje za jedno čtvrtletí, důležité bude číslo o schodku veřejných financí za celý rok 2022, který nakonec bude oproti očekávání poněkud lepší a bude pod 4 % HDP,*“ upozorňuje Mojmír Hampl, předseda Národní rozpočtové rady. *„Oušem zejména díky událostem, které nebyly úplně plánovány, jako jsou například větší finanční přebytky obcí, nižší náklady na kompenzace cen energií pro velké firmy alokované do roku 2022 nebo vypořádávání pohledávek Garančního systému finančního trhu za Sberbank, zůstávají trendy nadále nedobré. Bez zásadní změny kurzu míří ČR k období systematického a rychlého nárůstu veřejného dluhu v příštích letech,*“ dodává ekonom.

Za zvyšování dluhu může podle Hampla systematické snižování příjmů veřejných rozpočtů, mezi které řadí zrušení či snížení řady daní, v kombinaci se zvyšováním některých výdajů v oblastech jako například školství, zdravotnictví a penze. Východiska vidí v opatřeních, která Národní ekonomická rada vlády prezentovala vloni v listopadu. Ta spočívají především ve zvýšení některých daní, snížení podpory v nezaměstnanosti, snížení počtu vězňů či zvýšení efektivity veřejné správy. *„Čím více se z tohoto seznamu podaří realizovat, tím dříve se sníží hrozivé strukturální saldo veřejných rozpočtů. Žádné populární, ani bezbolestné cesty nejsou,*“ varuje Hampl.

Česko má 3. nejkomplexnější ekonomiku. Má to však i své „ale“

Česká republika většinu ostatních zemí předčí v ekonomické komplexitě, vyplývá to z dat OECD. Tato metrika ukazuje schopnost ekonomik jednotlivých států odolávat externím výkyvům díky své diverzifikaci. Zjednodušeně jde o to, že čím více produktů z různých odvětví země exportuje, tím lépe obstojí, když nastane nějaká nečekaná změna.

„Česko má v tomto ohledu nejen 3. nejodolnější ekonomiku v EU, ale zároveň i osmou nejsilnější na světě. Oproti minulým výsledkům nás předstihlo Švédsko, ale stejně jde o velký úspěch, se kterým se však pojí tři zásadními problémy – závislost na levné a dostupné pracovní síle a energetická a dovozní náročnost,“ vysvětluje Tomáš Odstrčil, analytik Evropy v datech. Ne nadarmo se o Česku často stále mluví jako o tzv. „montovně Evropy“. Řada podnikatelů i institucí se z tohoto důvodu snaží zvýšit konkurenceschopnost České republiky. Mnohé z nich sdružuje například iniciativa Druhá ekonomická transformace, která se mimo jiné snaží posílit i přidanou hodnotu českých produktů.

Nízká přidaná hodnota – největší strašák české ekonomiky

Právě nízká přidaná hodnota je totiž jedním z největších problémů, se kterými se současná ekonomika potýká. Když se zaměříme na přidanou hodnotu vývozu, propadá se Česko na 23. příčku v EU a ve srovnání přidané hodnoty s celkovou produkcí, jsme na tom dokonce ještě o jednu příčku hůř. Oproti hodnotám z předchozího ročníku Indexu prosperity se výsledky Česka v oblasti přidané hodnoty téměř nezměnily.

„Českou ekonomiku v současnosti oslabují tři hlavní vlastnosti,“ říká David Navrátil, hlavní ekonom České spořitelny. *„Za prvé, je více závislá na levné a dostupné pracovní síle. Češi mají nízké mzdy ve srovnání s Německem, a to nejen absolutně, ale i po zohlednění produktivity. Počet pracovníků bude dál klesat kvůli demografickým změnám, což tlačí mzdy nahoru. Pracovní síla tak už nebude ani levná ani dostupná. Za druhé, máme jednu z nejvíce*

energeticky náročných ekonomik. Spotřebujeme dvojnásobek energie ve srovnání s Dánskem na jednotku HDP, ale i o 50 % více než Německo, které má také silný průmysl. V situaci energetické krize a nesoběstačnosti některých surovin to je problém. Za třetí, jsme sice silně vývozní ekonomika, ale také silně dovozní ekonomika. Dovozní náročnost automobilového odvětví se dostává mírně přes 50 %, v případě výroby počítačů nebo chemických látek dokonce nad 75 %. Společným rysem těchto problematických oblastí, je nízká přidaná hodnota české ekonomiky. Od finanční krize vidíme, že se tempo dohánění životní úrovně v Německu víceméně zastavilo a dostali jsme se do něčeho, co lze nazvat past ekonomiky středních příjmů. Zvyšování úrovně vzdělání, vědy a výzkumu na jedné straně a posilování vztahu s koncovým zákazníkem či snižování podílu subdodávek pro výrobu zahraničních firem na straně druhé je cestou, jak se z pasti ekonomiky středních příjmů vymanit a zvyšovat prosperitu a životní úroveň,“ vyjmenovává David Navrátil.

Investice jako cesta z recese?

K tomu, aby se Česko zařadilo mezi světové ekonomické špičky, mohou pomoci investice. Už teď máme 4. nejvyšší podíl investic na HDP v Evropě, a ačkoliv jsme se v tomto ohledu proti minulému ročníku Indexu prosperity o jednu příčku propadli, stále jde o vynikající výsledek. I v oblasti investic ale zůstává několik okolností, které mohou nadprůměrně dobré umístění pošramotit. Kromě toho *kolik* investujeme, je důležité sledovat i to, *do čeho* peníze dáváme.

Investování by totiž mělo odpovídat trendům a směru, kterými se společnost ubírá. Vize a strategické plány pomohou posílit ekonomiku Česka v dlouhodobém horizontu, zatímco kroky, které jsou u řady voličů populární nyní, mohou v řádu několika desítek let Česku spíše uškodit.

„V případě ČR platí, že je objem investic pouze podmínkou nutnou, ale ne dostačující. Klíčová je struktura. Dlouhodobé růstové analýzy ukazují, že je až polovina růstu produktivity spojena s investicemi do vědy a výzkumu, čtvrtina se pojí se vzděláváním a 15 % s alokací talentů,“ vyjmenovává David Navrátil. *„V Česku investujeme velkou část HDP, ale není to tolik vidět v kvalitě. Investice do vědy a výzkumu, ale i míra robotizace průmyslu se pohybuje na průměru EU. Dostupnost bydlení je nejhorší ze všech zemí EU. Navzdory jednoduché zkratce, že máme moc vysokoškoláků, je podíl mladých s vysokoškolským vzděláním jedním z nejnižších v EU. Mírně jsme se zlepšili v egovernmentu. Tedy ve schopnosti efektivně řídit stát. Ale 18. místo je stále velmi slabý výsledek. Zvláště v porovnání se soukromým sektorem, který se naopak pohybuje v první třetině. Tento nesoulad ukazuje, jak klíčová může být pro rozvoj prosperity ČR spolupráce veřejného a soukromého sektoru,“* dodává hlavní ekonom České spořitelny.

Úroveň robotizace roste, podle expertů ale příliš pomalu

V Česku se však dají sledovat i pozitivní trendy, je jako například postupná robotizace. Zatímco v minulém ročníku vycházelo na 10 tisíc zaměstnanců průměrně 162 robotů, což nám přisoudilo 13. místo v tabulce, letos jsme se posunuli na 10. příčku se 168 roboty. V EU drží rekord Německo, které se může pyšnit bezmála 400 robotů na 10 tisíc zaměstnanců.

Jak ale uvádí Jiří Rašner ze Zlín Robotics, úroveň české robotizace není ani zdaleka bezproblémová: *„Ano, v EU jsme na 10. místě s 168 roboty na 10 tisíc zaměstnanců, je ale také nutné ukázat, jaká propast mezi námi a celkově nejlepšími je. Prvenství drží Jižní Korea s 1 000 roboty, druhý je Singapur s 670 a třetí je s velkým odstupem Japonsko, kde tento poměr vychází na 399.“* upozorňuje Rašner. *„Ještě více znepokojující je však parametr, který ukazuje, jak drastickým tempem nám některé státy utíkají v počtu ročních instalací robotů. A to nemluvím jen o České republice, ale o celé Evropě. V roce 2021 bylo v Číně s obrovským náskokem instalováno*

přes 268 tisíc průmyslových robotů, zatímco počet robotů v tahounovi Evropy – v Německu – se rozrostl jen o necelých 24 tisíc.“ Přitom má právě robotizace řadu pozitivních dopadů na ekonomiky jednotlivých států. Přes 50 % robotů je v Česku podle Jiřího Rašnera v automobilovém, elektrotechnickém a strojírenském průmyslu, ale stroje mají velký potenciál pomáhat i v jiných odvětvích, jako jsou služby nebo zdravotnictví. *„Lidská práce je čím dál dražší, zaměstnávání lidí obtížnější a manuální práce se mnohdy prezentuje téměř jako trestný čin. Mnoho průmyslových podniků má vážné problémy nalézt zaměstnance. Pokud to technicky a ekonomicky jde, mohou to řešit automatizací. Zajímavá skutečnost je také pozitivní vliv robotizace na snižování inflace, která nyní trápí nejen Českou republiku,“* uzavírá jednatel společnosti Zlín Robotics.